

Radna grupa za izmenu medijskih zakona i novu Medijsku strategiju: zatvoren proces bez garancija integriteta i stvarnih reformi

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) izražava duboku zabrinutost povodom načina na koji je Ministarstvo informisanja i telekomunikacija iniciralo formiranje radnih grupa za izradu nacrt propisa usklađenih sa Evropskim aktom o slobodi medija (EMFA) i izradu nove Medijske strategije za period od 2026. do 2030. godine.¹ Proces koji je predstavljen kao reformski i usmeren ka evropskim standardima u praksi nosi ozbiljne nedostatke, suprotne samoj suštini EMFA i osnovnim principima transparentnog i participativnog kreiranja politika.

NKEU poziva Ministarstvo, kao i druge nadležne institucije da:

1. objave polazne osnove, analizu problema i koncept javne politike pre nastavka rada radnih grupa;
2. obezbede hitan izbor novog, nezavisnog Saveta REM-a pre bilo kakve izrade nacrt propisa;
3. obezbedi da proces reforme bude vođen u skladu sa evropskim standardima, naročito u delu koji se tiče nezavisnosti regulatora, javnih servisa i sprečavanja političkog uticaja na medije;
4. po ispunjenju navedenih uslova, ponovo i transparentno otvore proces, uz javni poziv Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, čime bi se otvorio prostor za učešće nezavisnih medijskih organizacija, novinarskih udruženja, akademske zajednice i stručnjaka.

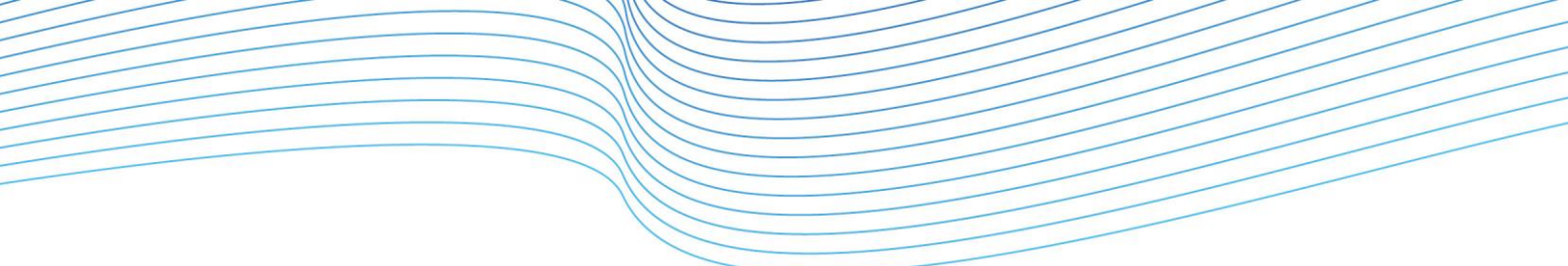
Bez ovih koraka, najavljene reforme predstavljaju samo simulaciju evropskog puta – bez stvarne namere da Srbija unapredi slobodu, nezavisnost i pluralizam medija.

Nelegitiman početak „reformе“ – bez polaznih osnova, analize problema i javne rasprave

Ministarstvo je formiranje radnih grupa najavilo bez prethodne izrade polaznih osnova, bez javno dostupne analize postojećeg stanja, problema, ciljeva i opcija javne politike – što je obavezan korak kod svih sistemskih reformi. Reforme medijskog sektora spadaju u najosetljivije društvene procese, sa direktnim uticajem na demokratiju, pluralizam i slobodu izražavanja. Upravo zato se ovakvi procesi ne mogu pokretati bez jasno definisanog koncepta, metodologije i javnog konsultovanja.

Uprkos tome, Ministarstvo je odmah prešlo na formiranje radnih grupa, što ukazuje na pokušaj zadržavanja kontrole nad sadržajem reforme, umesto na uspostavljanje otvorenog dijaloga sa relevantnom stručnom zajednicom. Uz to, Ministarstvo ovaj korak stavlja u kontekst Reformske agende Republike Srbije, iako usvajanje zakona u skladu sa EMFA-om **nije eksplicitno navedeno** kao korak u ovom dokumentu.

¹ Ministarstvo informisanja i telekomunikacija je 19. novembra uputilo poziv za formiranje radnih grupa za izradu Strategije razvoja sistema javnog informisanja za period od 2026-2030, te izrade Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i medijima, kao i Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim medijima, sa rokom od 7 dana za izjašnjenje o učešću. Poziv je upućen sledećim institucijama i organizacijama: Ministarstvu finansija, Ministarstvu za evropske integracije, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Ministarstvu pravde, Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, Republičkom sekretarijatu za zakonodavstvo, Regulatornom telu za elektronske medije, Kancelariji za informacione tehnologije i elektronsku upravu, Asocijaciji novinara Srbije, Udruženju novinara Srbije, Nezavisnom udruženju novinara Srbije, Profesionalnom udruženju novinara Srbije, Udruženju elektronskih medija Srbije – COMNET, Društvu novinara Vojvodine, Udruženju radio stanica „RAB Srbija“, Sindikatu novinara Srbije.

Napominjemo da je puna primena EMFA u državama članicama Evropske unije počela 8. avgusta ove godine, te da još uvek nema izveštaja o primeni ovog akta koji bi ukazali i na eventualne izazove koje treba uzeti u obzir. Takođe, nijedna država kandidat za članstvo u EU još uvek nije usvojila propis kojim se usklađuje sa EMFA-om, pa ostaje otvoren niz pitanja u primeni pojedinih instituta u državama van regulatornog prostora EU.

Konačno, Srbija nije uskladila svoje propise sa drugim aktima EU koji su preduslov za uspešnu primenu odredbi EMFA, poput Akta o digitalnim uslugama koji uređuje i pitanja transparentnosti algoritama. Izostanak bilo kakvih pravila o algoritamskoj transparentnosti, kao i posebnih mehanizama zaštite medijskog sadržaja na platformama, ukazuje i na odsustvo institucionalne pripreme za EMFA standarde u digitalnom prostoru.

Pozivi upućeni GONGO organizacijama – proces koji isključuje nezavisni civilni sektor

Prema informacijama dostupnim u javnosti, pozivi za učešće u radnim grupama upućeni su prvenstveno organizacijama bliskim vlasti (GONGO), dok je relevantni, stručni, dugogodišnji civilni sektor – koji se bavi medijskim slobodama, ljudskim pravima i digitalnim politikama – uglavnom ostao izvan procesa.

Takva selekcija ruši osnovni princip participativnosti i jasno ukazuje na nameru da se radne grupe pretvore u formalni, ali ne i suštinski inkluzivan mehanizam. Evropski akt o slobodi medija (EMFA) eksplicitno naglašava potrebu za **nezavisnošću, transparentnošću i uključivanjem svih relevantnih aktera** u kreiranje politika koje utiču na slobodu medija. Postupanje Ministarstva je u direktnoj suprotnosti sa tim standardima.

Bezbednosni rizici i institucionalne slabosti: REM i dalje bez novog Saveta

U trenutku kada se najavljuje izrada novih medijskih politika, Srbija i dalje nema kompletiran i legitimno izabran Savet Regulatornog tela za elektronske medije (REM). Prazan, nelegitiman ili politički zavisian REM čini svaku reformu medijskog okvira unapred kompromitovanom. EMFA standardi izričito zahtevaju **nezavisna, profesionalna regulatorna tela** kao osnov pluralizma. Srbija to nema.

Proces donošenja ključnih reformi bez funkcionalnog REM-a predstavlja institucionalno simuliranje, a ne istinsko približavanje evropskim standardima.

Umesto stvarne reforme, najavljeni proces preti da rezultira:

- površnom i formalnom transpozicijom EMFA bez suštinskih garancija nezavisnosti medija,
- propisima koji će održati političku kontrolu nad regulatorima, javnim servisima i raspodelom državnog oglašavanja,
- izradom strategije koja neće odražavati potrebe sektora, već interese političkih i povezanih ekonomskih centara moći.

Upravo ovakvi pristupi – zatvoreni procesi, uključivanje organizacija bez nezavisnog kredibiliteta, izostanak analize problema i neregulisan status REM-a – predstavljaju simptome koje EMFA nastoji da otkloni širom Evrope.